

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Навчально-науковий інститут
соціально-педагогічної та мистецької освіти

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ТРАДИЦІЇ І НОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(м. Мелітополь, 16-17 жовтня 2014 року)

Сегеда Н.А. СВІТОГЛЯДНІ І ПРАКСІОЛОГІЧНІ СМИСЛИ ТРАНСФОРМАЦІЙ ВІТЧИЗНЯНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	119
Сердюк О.П. КУЛЬТУРА МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ ЯК КАТЕГОРІЯ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ	123
Сопіна Я.В., Сопін О.І. ТЕХНОЛОГІЯ ТЕЛЕСНО-ОРИЄНТИРОВАНОЇ ТЕРАПІЇ НА УРОКАХ МУЗИКАЛЬНОГО ИСКУССТВА В НАЧАЛЬНИХ КЛАСАХ.....	125
Терещенко С.В. КРЕАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ-ПІДЛІТКА.....	127
Теслева Ю.В. РОЗВИТОК ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ МУЗИЧНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (70-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)	130
Толчева Н.О. ІНТЕРЕС ДО ХОРОВОГО СПІВУ ЯК ЧИННИК ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	132
Ускова А.Л. ПІКЛУВАННЯ ПРО ЗДОРОВ'Я УЧНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРЕОГРАФІЇ У ПОЗАКЛАСНИЙ ЧАС	133
Федоров М.П., Федорова О.В. СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	136
Харченко Ю.Т. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА.....	139
У Хуймін. ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНА СФЕРА В МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКІЙ ТВОРЧОСТІ ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ	141
Червонська Л.М. ЗАСТОСУВАННЯ ХУДОЖНЬО- РЕЛАКСАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ...	144
Черняк Є.Б., Йоркіна Н.В. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В КОНТЕКСТІ КОМПЕНСАТОРНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ.....	146
Шкода Н.А. ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА В СФЕРІ ТЕАТРАЛЬНОГО ТА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	148
СТАТТІ	151
Аліксійчук О.С. СТОРІНКИ МИСТЕЦЬКОЇ, ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІВАНА МАРИНІНА.....	152
Бєлікова В.В. ПЕРІОДИЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	158

переводозначает «лечение музыкой». На современном этапе музыкотерапия приобрела высокий уровень популярности. Во многих странах сформировались свои музыкотерапевтические центры и школы. Среди них следует выделить шведскую школу (наиболее яркий представитель и основатель А.Понтвик), немецкую (Швабе, Келер, Кениг), швейцарскую (Мастропаоло). В России первые научные исследования, посвященные механизму влияния музыки на человека, появились в конце XIX-начале XX столетия. В работах В. Бехтерева, И. Сеченова, И. Догеля, И. Тарханова речь идет о благоприятном влиянии музыки на центральную нервную систему, дыхание, кровообращение и газообмен. Оригинальную концепцию музыкально-рациональной психотерапии разработал В.Петрушин (Москва).

Различают три основные формы музыкотерапии: рецептивную, активную, интегративную. Рецептивная музыкотерапия (пассивная) отличается тем, что человек в процессе музыкотерапевтического сеанса не принимает в нём активного участия, занимая позицию простого слушателя. Ему предлагают прослушать различные музыкальные композиции либо вслушиваться в различные звучания, отвечающие его психическому состоянию. Активные методы музыкальной терапии основаны на активной работе с музыкальным материалом: инструментальная игра, пение, композиция.

Интегративная музыкотерапия связана с воздействием на различные анализаторы – слуховые, зрительные, тактильные. Следовательно, этот вид музыкальной терапии предполагает активное вовлечение человека в музыкально-подвижные игры, пантомиму, пластическую драматизацию под музыку, а также создание стихов, рассказов после прослушивания музыки.

Интегративная музыкотерапия основана на метафизических традициях китайской медицины, в частности на тщательно разработанных китайских учениях о меридианах, которые выполняют в организме человека роль каналов движения жизненной энергии. Врачи Китая относятся к человеческому организму очень трепетно. Согласно их убеждениям, все болезни начинаются с разума. Дисгармония с миром приводит к постоянным отрицательным мыслям: из-за отрицательных эмоций нарушается циркуляция жизненных сил, закупориваются энергетические каналы. И только после разрушительного воздействия недуга на меридиональном (тонком) уровне начинают проявляться симптомы на уровне физическом. Отсюда – коренное отличие в подходе к исцелению целителей Востока: важна именно взаимосвязь между всеми энергетическими уровнями и физиологическими системами, лечение одного органа не даст истинного выздоровления. С точки зрения восточных методов медицины, наиболее активные биологические точки концентрированы расположены на ладони. Воздействие на ту или иную точку может повлиять на определенный орган или даже на целую систему органов

человека. Связь при этом осуществляется через энергетические каналы – меридианы.

Основываясь на этих представлениях, учитель музыкального искусства общеобразовательной школы №4 г. Мелитополя А.В.Щиголева разработала телесно-ориентированную технологию музыкальной терапии. В ее основе – комплекс игр, в которых активно участвуют пальчики детей. Эти игры используются систематически, на каждом уроке. Каждая игра основывается на определенном музыкальном образе. Например «Вредный жук», «Морской гребешок», «Воздушный шарик», «Веселые козочки». При этом с помощью пальчиков моделируются различные ситуации, действия, которые выполняет тот или иной сказочный персонаж. Схематическая методика работы над каждой игрой включает три этапа. Первый этап – презентация игры (демонстрация под музыку, с помощью пальцев, движения персонажа). Второй этап – разучивание игры (отработка каждой строчки текста с подключением определенных пальчиков, соединение строк между, достижение синхронизации музыки, литературного ряда и движения пальчиков). Третий этап – исполнение игры целиком под музыкальный аккомпанемент.

Следует отметить, что в результате использования телесно-ориентированных пластических игр на уроке значительно улучшается самочувствие детей, поднимается их жизненный тонус и возрастает интерес к самим музыкальным занятиям.

УДК: 373.5.015.31:7

Терещенко С.В.

аспірант кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії ННІ СПМО Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

КРЕАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ-ПІДЛІТКА

Інноваційні тенденції у сучасному стані реформування загальної середньої освіти в Україні, мають визначне значення. Особливої уваги набувають освітні компетентності, як визначальні чинники повноцінного розвитку особистості.

Наше дослідження стосується вивчення специфіки педагогічного супроводу формування особистості учня підліткового віку, як одного з найважливіших етапів в житті людини, коли відбуваються фізіологічні, психічні та розумові зміни, тобто відбувається інтенсивний розвиток. Тому дослідження місця креативної компетентності у формуванні

особистості учнів підліткового віку є важливим і актуальним для творчої діяльності вчителя.

Наукові дослідження питання креативної компетентності та її місця у структурі особистості учнів створюють міцне підґрунтя у філософсько-методологічному, соціально-психологічному та педагогічному аспекті. Дослідженням проблеми розвитку креативної особистості займалися Г.Айзенк, А.Алейникова, М.Бердяєв, Д.Боговльєнська, А.Маслоу, Б.Мейлах, В.Моляко, А.Полякова, С.Сисоева, Б.Юсов. Психолого-педагогічний аспект досліджуваної проблеми висвітлено у наукових працях М.Басова, Л.Божовича, Дж.Брунера, Л.Виготського, Дж.Гілфорда, К.Завалко, О.Олексюк, Г.Падалки, О.Ростовського, Н.Сегеди, В.Сухомлинського, Т.Холод, О.Щолокової та ін.

Нас цікавить місце креативної компетентності у структурі особистості школярів підліткового віку. Важливою складовою креативності учнів, як вважає Г.М.Падалка, є знання і уміння, які лежать в основі власної пізнавальної і творчої діяльності. На основі навчальної діяльності розвиваються основні креативні педагогічні новоутворення.

Беручи до уваги учнів підліткового віку (5-8 класи), спостерігаємо, що у школярів даної категорії ускладнюється сприймання простору, часу, тексту, картин, музики. Слухові, зорові, чуттєві уявлення, що виникають у процесі сприйняття мистецтва, сприяють психічному розвитку особистості підлітка. Вільні сполучення різноманітних образів, концентрація уваги, побудова нових смислів та форм у мистецькій діяльності формує в учнів креативну компетентність, яка стає інтегральною багатофакторною властивістю особистості, що обумовлює розвиток творчих здібностей; самостійним новоутворенням, індивідуально-психологічною особливістю, творчим аспектом психолого-педагогічних новоутворень (асоціативно-образне мислення, творча уява, художня спостережливості), що у процесі цілеспрямованого педагогічного впливу на їх формування набувають якості особистісних рис та дають можливість учням самовиявитись у творчості.

Формування в учнів освітніх компетентностей (серед яких ми виокремлюємо креативні компетентності) має визначальний характер, адже саме вони стають інтегрованою здатністю особистості, що охоплює знання, уміння, навички, досвід, цінності, які набуваються у процесі навчання мистецтву і цілісно реалізуються на практиці.

Специфіка креативної компетентності полягає у трансформованні мистецьких знань, практичного досвіду та ціннісних орієнтацій школярів у художньо-естетичні компетентності, що стають сформованими особистісними якостями. Креативна компетентність, яка формується у процесі мистецької освіти має особистісно-діяльнісний та інтегративний характер.

Найбільш активно креативна компетентність формується засобами мистецтва, тому головна мета предметів естетичного циклу повинна охоплювати особистісний розвиток учнів і збагачення їх емоційно-естетичного досвіду, спонукати до потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні. Педагогічний супровід процесу формування креативної компетентності ми вбачаємо у спрямуванні педагогічної діяльності на створення умов, засобів, технологій. Формування креативної компетентності у структурі особистості підлітка досягається зміною підходу вчителя до викладання дисциплін художньо-естетичного циклу. Застосування вчителем інноваційних технологій навчання, до яких належать: особистісно-орієнтоване навчання та виховання, рівнева диференціація навчання, проектне навчання, інтерактивні технології, розвиток критичного мислення, теорія ігрових технологій тощо сприяє вирішенню питання формування креативної компетентності в учнів підліткового віку.

Тому у сучасній педагогічній думці має місце ідея формування нового погляду на діяльність учителя мистецтва як новатора, висококваліфікованого фахівця, спроможного самовиявитись у педагогічній діяльності і показати високі результати у викладанні свого предмету. Вирішення завдання щодо формування креативної компетентності полягає у мотивації підлітків до навчання, розгляданні проблемно-пошукових ситуацій, впровадженні у навчальний процес новітніх педагогічних ідей, форм викладання, використанні творчого підходу для успішної самореалізації учня у майбутньому.

Отже, проблема формування в учнів підліткового віку креативної компетентності, та визначення її місця у розвитку їх творчого потенціалу набуває пріоритетного значення для сучасної освіти. Вирішення цього завдання потребує нових підходів до навчання і виховання, постійного оновлення форм та методів викладання, їх ефективного впливу на розвиток особистості школярів. Креативна компетентність учнів є складовою системи знань, умінь, навичок, здібностей, особистісних якостей, необхідних йому для творчості. Формування креативної компетентності учнів підліткового віку найбільш активно відбувається на уроках художньо-естетичного циклу, та у процесі цілеспрямованого мистецько-педагогічного впливу, займає визначальне місце у творенні особистості підлітка.